

Ympäristöministeriö
Pekka Tuunanen
pekka.tuunanen@ymparisto.fi
kirjaamo.ym@ymparisto.fi

LAUSUNTO

23.4.2010

Dnro 0603/2010

Lausuntopyyntö 6.4.2010 Dnro YM031:00/2009

LAUSUNTO MAASTOLIIKENNELAIN OSITTAISUUDISTUKSESTA; TYÖRYHMÄN ALUSTAVA EHDOTUS

Porotaloudessa toimitaan maastossa ympäri vuoden. Siten liikenne on pääosin maastoliikennettä, jossa käytetään moottorikelkkoja ja mönkijöitä. Voimassa olevan maastoliikennelain mukaan poronhoitoon kuuluvissa töissä saa maastossa liikkua poronhoitoalueella ja sen välittömässä läheisyydessä ilman maanomistajan lupaa. Porotalouteen liittyvien töiden suorittamisen onnistumiseksi tämän oikeuden säilyttäminen voimassa lakia muutettaessa on välttämätöntä, eikä sitä luonnoksen mukaan ollakaan muuttamassa.

Ikäraja

Luonnoksen mukaan moottorikäyttöistä ajoneuvoa saisi muualla maastossa kuin maastoliikennereitillä ja jääpeitteisellä vesialueella kuljettaa vähintään 12 vuotta täyttänyt 18 vuotta täyttäneen vastaavan ajoneuvon ajo-oikeuden omaavan valvonnassa edellyttäen ettei alueella tällöin ole valvomatonta muuta liikennettä. Alle 12 -vuotias saisi kuljettaa ikänsä ja kokonsa puolesta soveltuvaa moottorikäyttöistä ajoneuvoa muualla maastossa kuin maastoliikennereitillä 18 vuotta täyttäneen vastaavan ajoneuvon ajo-oikeuden omaavan ohjauksessa edellyttäen ettei alueella tällöin ole valvomatonta muuta liikennettä eikä ole suistumisvaaraa tai pääsyä tielle.

Perusteluissa todetaan, että ajamisen tulee tapahtua alueella, jossa ei ole muuta liikennettä. Jotta Paliskuntain yhdistys voi lausua tämän lainkohdan vaikutuksista porotalouteen ja jotta välttyttäisiin tulkinnallisilta epäselvyyksiltä, Paliskuntain yhdistys kysyy työryhmältä, tulkitaanko muuksi liikenteeksi porotöissä se, että maastossa ajaa silloin muitakin poromiehiä? Mikäli tämä katsotaan muuksi liikenteeksi, ei lakiehdotuksen sisältämä ikärajan laskeminen koskisi porotaloutta poroja kokoon ja aitoihin ajettaessa. Ikärajan laskemista Paliskuntain yhdistys pitää sinänsä positiivisena, koska se mahdollistaisi nuorten ottamisen mukaan porotalouteen liittyviin töihin. Siten he oppivat ajamaan maastossa ja oppivat myös esim. porojen käyttäytymistä niitä ajettaessa. Kumpakaan ei opi ilman käytännön kokemusta.

Alueelliset kiellot ja rajoitukset

Luonnoksen 8 §:n mukaan Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi luonnolle tai muulle ympäristölle, luontaiselinkeinolle, liikenteelle, yleiselle virkistyskäytölle tai muulle yleiselle edulle aiheutuvien haittojen ehkäisemiseksi kieltää moottorikäyttöisen ajoneuvon käyttämisen tietyllä maa-alueella tai jääpeitteisellä vesialueella tai rajoittaa sitä. **Koska porotalous on luontaiselinkeinoista merkitykseltään suurin, esittää Paliskuntain yhdistys porotalouden mainitsemista listassa erikseen.**

Reitit

Lakiluonnoksessa mainitaan, että uudistuksen myötä maastoliikennettä pyritään ohjaamaan reiteille (maastoliikennereitti). Porotalouden kannalta reitit vähentävät maastoliikenteen haitallisia vaikutuksia porotaloudelle. **On kuitenkin huomioitava, ettei reittiverkosto saa kasvaa liian tiheäksi, jolloin kyseisellä alueella porojen laiduntaminen häiriintyy reiteillä olevan liikenteen vuoksi.** Maastoliikenneolosuhteita esim. matkailua varten ei saa järjestää siten, että porotalouden etuja ei huomioida. Paikallinen paliskunta tulee ottaa suunnitteluun mukaan jo varhaisessa vaiheessa. Reittien suunnittelussa tulee välttää talvilaidun- ja vasonta-alueita. Lisäksi tulisi olla mahdollisuus tarvittaessa sulkea reitti tai rajoittaa liikennettä tilapäisesti määräajaksi esimerkiksi vasonta-ajan lähestyessä tai porojen laitumelta toisella siirtymisen turvaamiseksi.

Luonnoksen 15 §:n mukaan moottorikelkkailureittiä ja maastoliikennereittiä ei saa sijoittaa siten, että sen perustamisesta tai käyttämisestä aiheutuu huomattavaa haittaa tai sen vaaraa asutukselle, luonnolle tai muulle ympäristölle, luontaiselinkeinolle tai maa- ja metsätaloudelle, yleiselle virkistyskäytölle tai muulle yleiselle tai yksityiselle edulle. Kuten edellä on jo mainittu, on **porotalous merkitykseltään suurin luontaiselinkeino, joten Paliskuntain yhdistys esittää sen mainitsemista erikseen kyseisessä luettelossa.** Voimassa olevassa laissa määriteltyjä reitin perustamisedellytyksiä on täydennetty siten, että siihen on lisätty huomattavan haitan vaara, kun voimassa oleva laki edellyttää huomattavan haitan syntymistä. Tätä Paliskuntain yhdistys pitää positiivisena muutoksena.

Ehdotuksen 17 b §:n mukaan reitin perustamisesta aiheutuvat edunmenetykset on korvattava. Korvattavana edunmenetyksenä pidetään kiinteistön kohdistuvan käyttöoikeuden lisäksi edunmenetystä, joka reitin rakentamisesta tai käyttämisestä aiheutuu poronhoidolle tai ammattimaiselle kalastukselle. **Paliskuntain yhdistys on edellisessä lausunnossaan ilmaissut kantanaan, ettei vahingon ja haitan korvaamista saa supistaa koskemaan vain omistajan suostumuksetta perustettavia reittejä, kuten edellisestä lakiluonnoksesta saattoi ymmärtää, vaan vahingon ja haitan korvaaminen tulee säilyttää voimassa olevan lain mukaisesti koskemaan kaikkia reittejä, kuten tässä luonnoksessa onkin tehty.**

Reitistä porotaloudelle aiheutuvaa vahinkoa ja haittaa arvioitaessa on huomioitava, ettei kaikkia poronhoitoon kohdistuvia haitallisia vaikutuksia voida ottaa

huomioon, vaan **ennalta-arvaamattomia vaikutuksia voi myös esiintyä**. Korvausmenettelyssä olisi otettava huomioon myös nämä vaikutukset.

Kilpailut ja harjoitukset (30 §)

Luonnoksen mukaan lupa moottorikäyttöisillä ajoneuvoilla tapahtuvaan kilpailujen ja harjoitusten järjestämiseen myönnetään, jos toiminta täyttää riittävät turvallisuuden vaatimukset ja ettei toiminnasta aiheudu kohtuutonta haittaa luonnolle tai muulle ympäristölle, kalastukselle, asutukselle, yleiselle virkistyskäytölle tai muulle yleiselle edulle tai kaavan toteutumiselle. Paliskuntain yhdistys esittää kyseiseen kohtaan luvan myöntämisedellytyksiin **lisättäväksi maininnan poronhoidosta. Toiminnasta ei saa aiheutua kohtuutonta haittaa poronhoidolle**. Moottorikäyttöisten ajoneuvojen kilpailuista ja harjoituksista radoilla aiheutuu poronhoidolle haittaa mm. aluemenetyksinä ja meluhäiriöinä, jotka saattavat aiheuttaa muutoksia porojen laiduntamiseen alueella ja siten paliskunnan laidunkiertoon.

Erämaalaki

Erämaalakia esitetään muutettavaksi siten, että Metsähallitus voi muuttaa hoito- ja käyttösuunnitelmassa osoitetun reitin sijaintia, mikäli se on tarpeen porotalouden harjoittamisen kannalta. Edellisen luonnosversion mukaan reitin siirtämisestä päätti ympäristökeskus, jonka luonnoksen mukaan oli ennen päätöstä kuultava Metsähallitusta, kuntaa, Paliskuntain yhdistystä ja Saamelaiskäräjiä saamelaisten kotiseutualueella. Jotta paliskunnat tulisivat varmemmin kuulluiksi, esittää Paliskuntain yhdistys ainakin Paliskuntain yhdistystä ja paliskuntaa koskevan kuulemisvelvoitteen lisäämistä erämaalain 5 §:ään.

Metsäautotiet

Paliskuntain yhdistys haluaa saattaa Maastoliikennetyöryhmän tietoon metsäautoteihin poronhoitoalueella liittyviä ongelmakohtia. Poronhoitoalueella metsäautoteitä käytetään enenevässä määrin lumiaikana auraamattomana moottorikelkka-, koiravaljakkoliikenteeseen ym. Vastaavasti lumettomana aikana metsäautoteitä käytetään enenevässä määrin auto-, mönkijä- ja moottoripyöräliikenteeseen ym. moniin eri tarkoituksiin. Tilanne on porotalouden kannalta tarkasteltuna riistäytymässä käsistä, koska porotalous on usein edellä mainituissa tapauksissa syntyvien haittojen kärsijä.

Poronhoitajat ovat jo 2000- luvun alkupuolella kiinnittäneet paikallisten viranomaisten (kirjelmä lähetty myös Ympäristöministeriöön 7.12.2005) huomiota jatkuvasti lisääntyneeseen metsäautoteiden talviaikaiseen käyttöön, jolloin eri tahot matkailuelinkeinoista alkaen käyttävät sulkemattomia ja auraamattomia metsäautoteitä moottorikelkoillaan. Tulkitaan, että auraamaton metsäautotie ei ole maastoa ja näin toiminta tulkitaan maastoliikennelain ulkopuoliseksi, vapaaksi toiminnaksi.

Poromiesten käyttämiä mönkijöitä ei ole rekisteröity tieliikenteeseen, kuten matkailuyrittäjien käytössä olevat mönkijät usein ovat. Poromies saa siten voimassa olevan lainsäädännön mukaan ylittää mönkijällä metsäautotien, muttei ajaa sitä pitkin. Tämän seurauksena on syntynyt tilanne, että parhaita maastopaikkoja pitkin tehtyjä metsäautoteitä ajavat nykyisin kasvavassa määrin viranomaiset ja turistit karkottaen ja häiriten poroja. Elinkeinon harjoittajat, poron

omistajat joutuvat ajamaan metsässä teiden ulkopuolella porojensa perässä ja ottamaan vastaan kasvaneesta metsäautotieliikenteestä syntyneet, poronhoitoa vaikeuttavat haittailmiöt.

Tämän vuoksi Paliskuntain yhdistys esittää, että **metsäautoteiden käyttö tulisi määritellä paremmin ja käyttöä tulisi myös valvoa nykyistä enemmän.** Lisäksi yhdistys esittää, että poromiesten tulisi saada oikeus käyttää moottorikelkkojaan ja mönkijöitään metsäautoteillä oman paliskunnan alueella poronhoitotoissa. Metsäautoteitä on niin tiheästi, että tämä on enää ainoa järkevä toimenpide poronhoidon kannalta.

Paliskuntain yhdistys esittää, että **metsäautoteiden turismikäyttö, niin kesällä kuin talvella, tulee olla luvanvaraista toimintaa.** Lupien myöntämisen tulee olla tiukassa harkinnassa ja niitä myönnettäessä paliskunnilla tulee olla mahdollisuus vaikuttaa asiaan. Tämän luvanvaraisuuden tulee pitää sisällään myös metsäautoteiden auraamisen talvella matkailu-, autotestaus- ym. käyttöön.

Paliskuntain yhdistys pyytää mahdollisuutta pitää maastoliikennetyöryhmälle asiantuntijapuheenvuoron maastoliikennelakiuudistuksesta porotalouden kannalta tarkasteltuna.

PALISKUNTAIN YHDISTYS

Jukka Knuuti
vt. toiminnanjohtaja

tn/jk